

Міжнародне приватне освітнє право у схемах та таблицях

Навчальний посібник розкриває у доступній схематичній формі основні аспекти міжнародного освітнього права. Він висвітлює питання джерел, суб'єктів та системи міжнародного освітнього права.

Велику увагу у цьому посібнику приділено європейському освітньому простору, міжнародним угодам Ради Європи та Європейського Союзу у сфері освіти. Посібник має на меті закласти основи розуміння сучасного міжнародного освітнього права.

Він буде корисним для здобувачів вищої юридичної та педагогічної освіти, для науково-педагогічних працівників та всіх учасників освітніх правовідносин, усіх хто має потребу у набутті широкого кола знань про міжнародне освітнє право.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПРАВОЗНАВСТВА

В. О. Мирошниченко

МІЖНАРОДНЕ
ОСВІТНЄ ПРАВО
У СХЕМАХ ТА ТАБЛИЦЯХ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ СУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Київ
«Центр учбової літератури»
2024

УДК 341:37.014.1(075.8)

М 64

*Рекомендовано до друку
як навчальний посібник рішенням Вченої ради
Бердянського державного педагогічного університету
(протокол № 12 від 22 червня 2024 року)*

Рецензенти:

Каменський Дмитро Васильович — доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правознавства Бердянського державного педагогічного університету;

Федорик Юрій Володимирович — кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та філософії Бердянського державного педагогічного університету;

Пелех Ія Василівна — кандидат юридичних наук, доцент кафедри історії і теорії держави та права Запорізького національного університету.

Мирошніченко В. О.

М 64 Міжнародне приватне освітнє право у схемах та таблицях: навчальний посібник. / В. О. Мирошніченко. — К.: «Центр учбової літератури», 2024. — 100 с.

ISBN 978-611-01-3255-8

Навчальний посібник розкриває у доступній схематичній формі основні аспекти міжнародного освітнього права. Він висвітлює питання джерел, суб'єктів та системи міжнародного освітнього права. Велику увагу у цьому посібнику приділено європейському освітньому простору, міжнародним угодам Ради Європи та Європейського Союзу у сфері освіти.

Посібник має на меті закласти основи розуміння сучасного міжнародного освітнього права. Він буде корисним для здобувачів вищої юридичної та педагогічної освіти, для науково-педагогічних працівників та всіх учасників освітніх правовідносин, усіх хто має потребу у набутті широкого кола знань про міжнародне освітнє право.

ISBN 978-611-01-3255-8

© Мирошніченко В. О., 2024.

© Видавництво «Центр учбової літератури», 2024.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. Поняття та джерела міжнародного освітнього права.....	6
1.1. Поняття, суб'єкти та система міжнародного освітнього права	
1.2. Джерела міжнародного освітнього права: загальна характеристика	
1.3. Міжнародні договори глобального характеру, що регламентують питання освіти	
1.4. Регіональні договори з прав людини, що визнають право на освіту	
РОЗДІЛ 2. Міжнародні освітні організації.....	11
2.1. Поняття міжнародної організації та її активів	
2.2. Ознаки та функції міжнародних організацій	
2.3. Міжнародні освітні організації, що діють у глобальному масштабі	
2.4. Європейські організації, що діють у сфері освіти	
РОЗДІЛ 3. Міжнародні стандарти освіти у документах ООН, ЮНІСЕФ, ЮНЕСКО та МОП.....	17
3.1. Право на освіту в документах ООН	
3.2. Діяльність агенції ПРООН та ЮНІСЕФ у сфері освіти	
3.3. Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО)	
3.4. Документи Міжнародної організації праці (МОП) про освіту	
РОЗДІЛ 4. Європейський освітній простір: загальна характеристика.....	24
4.1. Поняття та етапи формування Європейського простору вищої освіти (Болонський процес)	
4.2. Учасники Європейського простору вищої освіти	
4.3. Європейська система забезпечення якості освіти	
4.4. Характеристики Європейського освітнього простору	
4.5. Копенгагенський процес	
РОЗДІЛ 5. Міжнародні угоди та діяльність у сфері освіти Ради Європи та Європейського Союзу.....	28
5.1. Основні напрями діяльності та структура Ради Європи	
5.2. Міжнародні угоди Ради Європи у сфері освіти	
5.3. Європейський союз та документи ЄС у сфері освіти	

РОЗДІЛ 6. Практика Європейського суду з прав людини у сфері освіти.....32

6.1. Поняття та структура ЄСПЛ

6.2. Правове підґрунтя ЄСПЛ у вирішенні питань освіти

6.3. Аналіз практики ЄСПЛ у сфері освіти

РОЗДІЛ 7. Міжнародно-правовий режим визнання документів про освіту.....37

7.1. Конвенції та міжнародні рекомендації про правовий режим визнання документів про освіту

7.2. Процедура визнання іноземних документів про освіту в Україні та головні принципи, що стосуються оцінки кваліфікацій з вищої освіти

7.3. Органи Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні: Комітет Лісабонської Конвенції та Мережа ЄНЦЦ

7.4. Глобальна конвенція про визнання кваліфікацій вищої освіти

РОЗДІЛ 8. Міжнародні та національні об'єднання університетів.....41

8.1. Міжнародна асоціація університетів (IAU)

8.2. Європейська асоціація університетів (EUA)

8.3. Утрехтське та Коїмбрське об'єднання та інші альянси університетів

8.4. Національні об'єднання університетів США, Великої Британії, Канади.

РОЗДІЛ 9. Міжнародні освітньо-наукові грантові програми.....60

9.1. Програма Європейського Союзу «Еразмус+»

9.2. Програма Європейського Союзу «Горизонт Європа»

9.3. Програма «Наука заради миру та безпеки»

9.4. Стипендіальна програма ім. Лейна Кіркланда

ВИКОРИСТАНІ ТА РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА.....84

ВСТУП

Сучасний світ розвивається з неймовірною швидкістю. Глобалізація, технологічний розвиток та культурний обмін перетворили усі континенти на взаємопов'язану систему, де освіта відіграє критичну роль у формуванні майбутнього. Відкриваючи двері до нових можливостей, міжнародне освітнє право стає керівним принципом у забезпеченні доступу до якісної освіти та розвитку для всіх народів світу. Розвиток цієї підгалузі міжнародного права дозволяє підвищити якість міжнародно-правового регулювання освітніх відносин та покращення системи освіти в світі загалом.

Міжнародне освітнє право, що сформувалося у другій половині ХХ століття, є на сьогодні відносно новою підгалуззю міжнародного права. На сучасному етапі розвитку міждержавних відносин на рівні міжнародних стандартів у сфері освітнього простору діють норми та принципи, що є закріпленими у відповідних міжнародно-правових актах про освіту. Також необхідно відмітити той факт, що міжнародні документи про право на освіту не обмежуються його проголошенням, а і встановлюють зміст даного права.

Навчальний посібник «Міжнародне освітнє право у схемах та таблицях» покликаний розв'язати проблему підвищення рівня правової обізнаності здобувачів вищої освіти та учасників освітніх правовідносин в Україні, допомогти майбутнім і діючим педагогам та юристам краще зрозуміти специфіку міжнародно-правового регулювання у сфері освіти.

У запропонованому навчальному посібнику розглядаються теми: «Поняття та джерела міжнародного освітнього права», «Міжнародні освітні організації», «Міжнародні стандарти освіти у документах ООН, ЮНІСЕФ, ЮНЕСКО та МОП», «Європейський освітній простір: загальна характеристика», «Міжнародні угоди та діяльність у сфері освіти Ради Європи та Європейського Союзу», «Практика Європейського суду з прав людини у сфері освіти», «Міжнародно-правовий режим визнання документів про освіту», «Міжнародні та національні об'єднання університетів» та «Міжнародні освітньо-наукові грантові програми».

Автор посібника буде вдячний за всі критичні зауваження і побажання, що пов'язані з покращенням посібника.

Володимир Мирошниченко

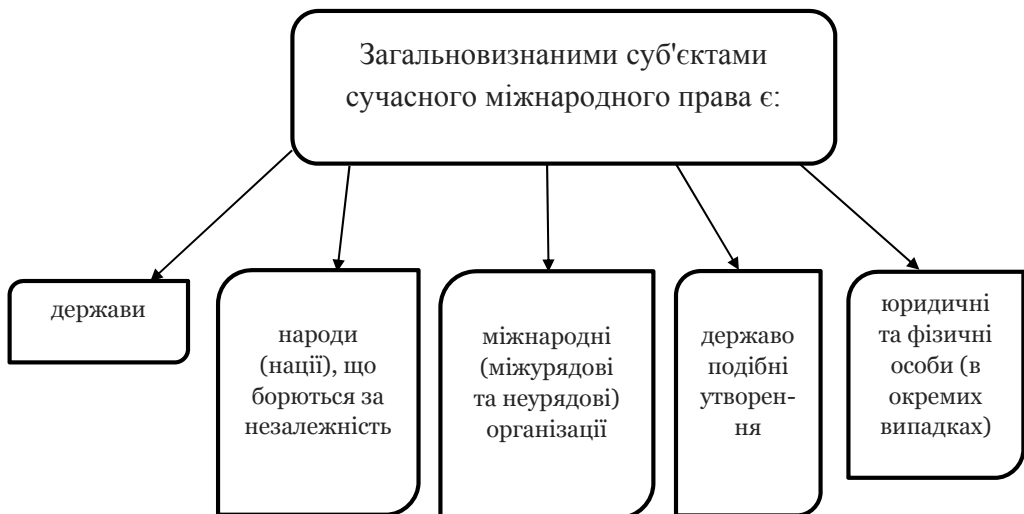
РОЗДІЛ 1. Поняття та джерела міжнародного освітнього права.

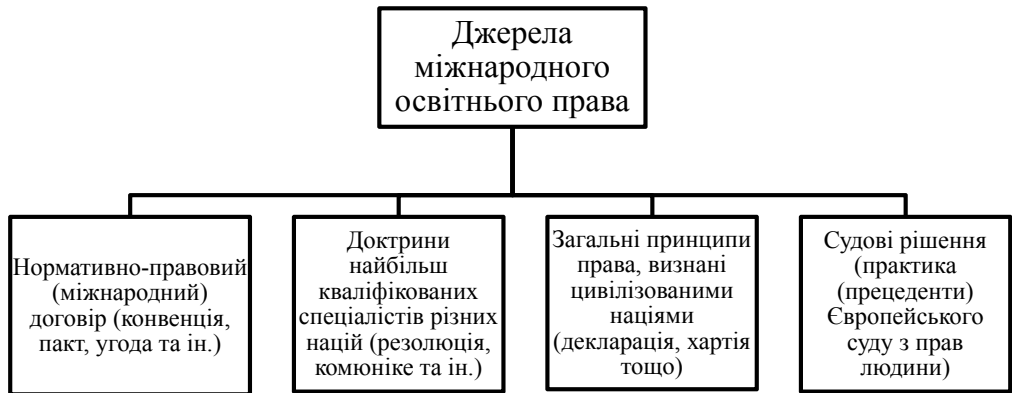
Міжнародне право (загалом) — це система юридичних принципів і норм договірної та звичаєвої характеру, що виникають в результаті угод між державами та іншими суб'єктами міжнародного спілкування і регулюючих відносин між ними, з метою мирного співіснування та розвитку всіх форм співробітництва (безпекового, економічного, культурно-освітнього та ін.).

Міжнародне освітнє право – це сукупність належним чином визнаних правових принципів і норм, що регулюють відносини між державами та іншими суб'єктами міжнародного права у галузі освіти.

Суб'єкти міжнародного права — це сторони, наділені юридичними правами й обов'язками в суспільних відносинах, урегульованих міжнародним правом. Якщо максимально спростити це визначення, то отримаємо таке: суб'єктом міжнародного права є той, хто має права і несе обов'язки відповідно до норм міжнародного права.

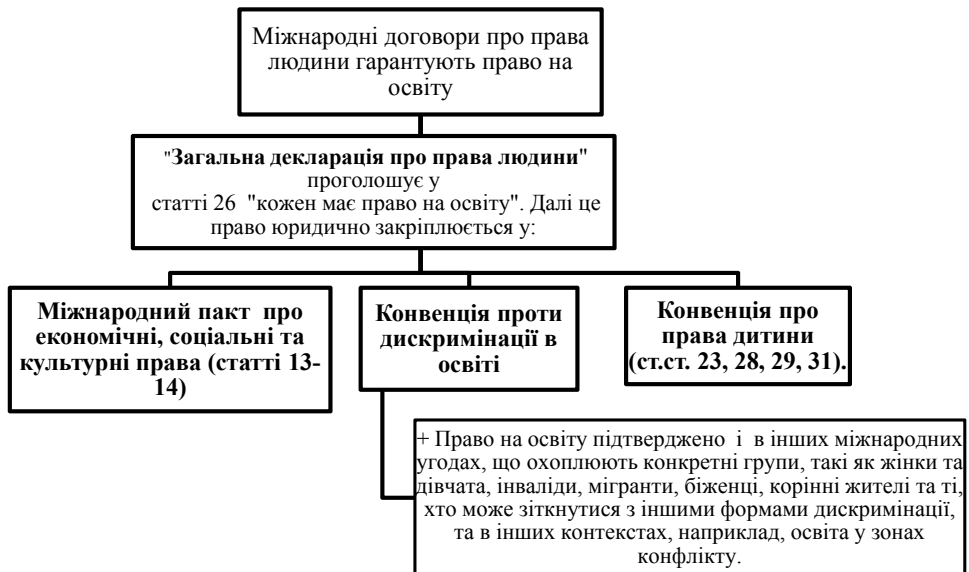
Конвенція — (лат. conventio — договір, угода) — різновид міжнародного договору. Конвенція — це угода між суб'єктами міжнародного права, що регулює між ними відносини через створення взаємних прав та обов'язків. Як правило, назву конвенції отримують багатосторонні угоди. Важливо, що конвенція регулює весь комплекс питань, пов'язаних з відповідною темою.

Декларація (лат. deklaratio — оголошення, вислів) — це політико-правовий документ, що проголошує або засновує певні наміри, цінності, принципи, зміни, що відбудуться. У формі декларації проголошують основні принципи зовнішньої або внутрішньої політики держави, основні положення діяльності міжнародних організацій у конкретній сфері міжнародних відносин.

Резолюція (лат. Resolution - рішення, дозвіл) - рішення, прийняте посадовою особою або дорадчим органом, міжнародною організацією (наприклад, Генеральною конференцією ЮНЕСКО). Документ, що фіксує рішення, постанову. Найчастіше резолюцію приймають на зборах, нарадах, з'їздах, конференціях провідних фахівців з того чи іншого питання.

Пакт (від лат. Pactum - договір, угода) - одне з найменувань різного роду міжнародних договорів, що мають велике політичне значення, обмежене часом за угодою сторін, що укладають той чи інший пакт як правило в усній формі звернення.

Хартія — це правовий акт (різновид декларації), що не має обов'язкової сили, за змістом майже завжди є декларацією і формулює загальні принципи й цілі будь-яких міжнародних домовленостей.

- Конвенція про статус біженців, від 28 липня 1951 року, ухвалена в Женеві конференцією повноважних представників, скликаній відповідно до резолюції 429 (V) Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1950 року. Набула чинності 22 квітня 1954 року. (Стаття 22).
- Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 року. (Стаття 10).
- Декларація про соціальні і правові принципи, що стосуються захисту та добробуту дітей, особливо при передачі дітей на виховання та їх усиновленні на національному і міжнародному рівнях від 3 грудня 1986 р., прийнята 41-ю сесією ГА ООН. (ст.ст. 3, 5).
- Міжнародна конвенція про захист прав всіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей, прийнята ГА ООН 18.XII 1990 року. (Частина III, ст. 12.4, 30, частина IV, ст. 43-1, 45-1).
- Декларація про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних та мовних меншин, від 18.XII 1992 року. Схвалена ГА ООН на своїй 47-й сесії. (ст. 4).
- Конвенція про права осіб з інвалідністю від 13.12.2006 року / ООН. (ст. 24).
- Декларація про права корінних народів, від 13 вересня 2007 року, схвалена ГА ООН. (ст. 14, 15, 17, 21).
- Женевська Конвенція про захист цивільного населення під час війни (IV), від 12 серпня 1949 року, (ст. 24, 50, 94)...
- Повний перелік у розділі – ВИКОРИСТАНІ ТА РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА!

Міжнародне право вимагає від держав, що підписали та ратифікували **конвенції** щодо освіти – надання безкоштовної обов'язкової початкової освіти та забороняє дискримінацію в закладах освіти. Крім того, освіта повинна закласти основу для самореалізації та ефективної участі в суспільстві; батьки повинні мати певну свободу вибору способу навчання своїх дітей; академічні заняття повинні забезпечуватися та поважатися державою; і державна освіта повинна бути однаково доступною для всіх, незалежно від статі, раси, національного походження чи працездатності.

Міжнародне гуманітарне право, яке регулює поведінку сторін у збройних конфліктах, також включає положення про право на освіту, наприклад, захист студентів, працівників освіти та навчальних закладів. Освіта в основному захищена в міжнародному гуманітарному праві **Женевськими конвенціями** та додатковими протоколами до них.

Низка **регіональних договорів** з прав людини також визнають право на освіту :

- Американська конвенція про права людини (ст. 26) та Додатковий протокол до Американської конвенції про права людини у сфері економічних, соціальних та культурних прав «Протокол Сан-Сальвадору» (статті 13, 16);
- Африканська (Банджувська) Хартія про права людини і народів (ст. 17);
- Протокол №1 Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод (ст. 2);
- Європейська соціальна хартія (ст. 7);
- Хартія основних прав Європейського Союзу (ст. 14) та ін.

В європейському регіоні (серед держав-членів Ради Європи), право на освіту досить часто є предметом розгляду **Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ)**, і саме йому присвячена значна частина його рішень. Нормативною основою для розгляду таких справ є положення ст. 2 Протоколу №1 до Конвенції про захист прав і основних свобод людини (1950 р.), у якій право на освіту закріплено в такій формі: **«Нікому не може бути відмовлено у праві на освіту. Держава під час виконання будь-яких функцій, узятих нею на себе в галузі освіти і навчання, поважає право батьків забезпечувати таку освіту і навчання відповідно до своїх релігійних і світоглядних переконань».**

РОЗДІЛ 2. Міжнародні освітні організації.

Міжнародна міжурядова організація (ММО) – це об'єднання держав, яке засноване і діє на основі міждержавного договору, створене для реалізації певних завдань (тобто створене з відповідною метою), у зв'язку з цим наділене системою постійно діючих органів, володіє автономними правами й обов'язками, відмінними від прав і обов'язків держав - членів організації, і її діяльність здійснюється згідно з загальновизнаними принципами та нормами міжнародного права.

Міжнародна **неурядова** організація (МНУО) – будь-яка міжнародна організація, що не заснована на підставі міжурядової (міждержавної) угоди.

Акти (рішення) міжнародної організації, є допоміжними джерелами міжнародного права і важливим чинником, що впливають на процес формування нових норм міжнародного публічного права.

Залежно від ступеня їх обов'язковості рішення міжнародних організацій поділяють на дві групи:

Акти, що мають обов'язкову юридичну силу.

Акти, що мають рекомендаційний характер.

Ознаки міжнародних організацій:

- ❖ членство 3-х і більше держав;
- ❖ наявність установчого міжнародного договору;
- ❖ створена у відповідності до міжнародного права;
- ❖ наявність постійної структури, постійні органи і штаб-квартира;
- ❖ повага суверенітету членів-держав;
- ❖ невторчання організації у внутрішні справи країн - членів організації;
- ❖ встановлення порядку, прийняття рішень і їх юридичної сили

Функції міжнародних організацій

Міжнародні організації виконують, як правило, такі основні функції:

вони є інструментами
зовнішньої політики
окремих держав;

арена для дискусій членів
організації;

у межах своєї компетенції
беруть участь у створенні
юридичних норм;

служують одним з
найважливіших каналів
міжнародної соціалізації
для держав, що прагнуть
вступити до них;

беруть участь у
регулюванні тієї чи іншої
форми
світогосподарських та
культурно-освітніх
зв'язків.

Класифікація міжнародних міжурядових організацій

За критерієм масштабів діяльності організації:	Універсальні
	Регіональні
Залежно від компетенції міжнародних міждержавних організацій:	Загальні
	Спеціальні
Відповідно до основних напрямів діяльності:	Політичні
	Економічні
	Фінансові
	Співробітництва у сфері освіти
У зв'язку з появою в діяльності МО окремих елементів наднаціонального характеру:	Організації традиційного (міждержавного) співробітництва
	Організації з елементами над державності
З точки зору членства:	Закриті (в яких не передбачено членство інших держав, крім держав-засновниць)
	Відкриті (в установчих документах яких регламентується порядок приєднання та участі в роботі організації держав, які бажають це зробити)

Міжнародні організації, що діють у сфері освіти:

Спеціалізовані установи ООН :

- **Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО)** <https://www.unesco.org/en>; (Юридичні справи ЮНЕСКО <https://www.unesco.org/en/legal-affairs>);
- **Дитячий фонд ООН (ЮНІСЕФ)** <https://www.unicef.org/> ;
- **Агенція Програма розвитку ООН (ПРООН)** <https://www.undp.org/> ;
- **Міжнародна організація праці (МОП) (ILO)** <https://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm>, (Міжнародний навчальний центр Міжнародної організації праці <https://www.itcilo.org/about>);
- **Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН)** <https://www.unhcr.org/>, Освіта <https://www.unhcr.org/education.html> ;
- **Фонд ООН у галузі народонаселення (ЮНФПА)** <https://www.unfpa.org/> Портал даних ЮНФПА про населення. Категорія: Освіта <https://pdp.unfpa.org/search?categories=education> ;
- **Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО)** <https://www.unido.org/about-us/who-we-are> (Навчальна академія ЮНІДО <https://hub.unido.org/training-modules>) ;
- **ООН Жінки** <https://www.unwomen.org/en/about-us/about-un-women> (Навчальний центр ООН Жінки <https://trainingcentre.unwomen.org/>) ;
- **Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ)** <https://www.wipo.int/policy/en/> (Академія ВОІВ <https://www.wipo.int/academy/en/>), (WIPO Lex <https://www.wipo.int/wipolex/ru/index.html>).

Інші міжнародні організації :

- **Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) (OECD)** <https://www.oecd.org/> (Директорат з питань освіти та професійної роботи ОЕСР <https://www.oecd.org/education/a-zindexofdirectorateforeducationwork.htm#1> ;
- **Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) (OSCE)** <https://www.osce.org/>, Освіта <https://www.osce.org/education> ;

[Перейти на сайт →](#)